
Nakon Svećeničke godine

Svećenikom se ne postaje sam. Za to je potrebna 'zajednica učenika'. Tu je misao papa Benedikt XVI. stavio u središte osobnoga pisma što ga je početkom akademske godine 2010./2011. uputio pripravnicima za svećeništvo širom svijeta. Gesta je simpatična i neobična. Nije bez razloga da se Rimski biskup na taj način obraća jednoj doduše ne velikoj, ali važnoj skupini vjernika u Crkvi. Štoviše, u ovom vremenu duboke krize vjere i crkvenoga života što je zahvatila zapadno kršćanstvo, pa se nužno odražava i na krizu svećeničkog poziva i službe, zaista je potrebno ohrabriti one mlade ljude koji se unatoč mnogim unutarnjim nesigurnostima glede svećeničkog identiteta kao i izvanjskim društvenim nepogodnostima s obzirom na duhovni poziv svjesno odlučuju i pripremaju za svećeničku službu. Ohrabrenje i poticaj bogoslovima čini se još važnijim imamo li na umu sadašnje vrlo nepovoljno stanje duhovnih zvanja u Katoličkoj crkvi, osobito u zemljama srednje i zapadne Europe. U brojnim mjesnim crkvama tih zemalja svećenička i redovnička zvanja već niz godina bilježe drastičan pad, koji je dosegnuo dosad neviđene razmjere u novijoj povijesti Crkve pa nedostatak svećenika zadaje goleme probleme u organizaciji najnužnijih pastoralnih zadaća.

Obilježavanje ljetos završene Godine svećenika u Katoličkoj crkvi, koju je Papa proglasio u povodu 150. obljetnice smrti arškog župnika Ivana Marije Vianneya, trebalo je pripomoći u traženju odgovora na spomenutu krizu. Nakana je bila da živi primjer toga sveca i njegovo predano služenje povjerenoj zajednici vjernika, koju je uspješno obnovio i duhovno preporodio, pobudi u srcima današnjih svećenika želju za svetošću, jer je ona temeljna značajka svakog prezbitera kao i onih koji to žele postati. S tim su dakako povezani i neki drugi vidovi svećeničke službe, života i duhovnosti u suvremenom svijetu. Valja jasno reći da problem duhovnih zvanja nama više nije stran ni uvezen izvana, nego je očito sve prisutniji u našim mjesnim Crkvama bilo da se radi o dijecezanskom kleru ili redovničkim zajednicama. U svezi s tim znakovita je činjenica da je ovogodišnji broj primljenih u Centralno bogoslovno sjemenište kao i onih koji su upisali studij teologije na KBF-u u Splitu najniži u posljednjih desetak godina.

S pravom se možemo zapitati: Što je ostalo od Svećeničke godine? Ima li nekih novih spoznaja do kojih smo došli u promišljanju prezbiterske službe? Jesu li se možda razbistrili aktualni problemi, iskristalizirali određeni odgovori na pitanja koja nas muče, sazreli stanoviti zaključci koje će mjerodavni pretočiti u smjernice za crkveno-pastoralno djelovanje? Je li tzv. vjernička baza uopće sudjelovala u aktivnostima oko tako važnog pitanja kao što su zaređeni službenici? Ako je Crkva Božji narod, kako veli Drugi vatikanski sabor, u koji spadaju svi kršćenici, onda u toj raspravi trebaju svakako sudjelovati naši vjernici i župne zajednice. Svjedoci smo da se u posljednje vrijeme učestalo proglašavaju godine posvećene pojedinačnim pastoralnim ili crkvenim temama. One uglavnom ostaju na razini izvanjskih proslava bez potrebnih proučavanja i nakane da dublje zahvate u eklezijalno tkivo pa zato teško mogu pridonijeti rješavanju današnjih važnih pitanja crkvenog života.

Nije li Svećenička godina bila prigoda da se izradi barem djelomična analiza sadašnjega stanja u katoličkom svećenstvu Republike Hrvatske i BiH? Najviše pozornosti s pravom je posvećeno teološkom utemeljenju crkvene službe svećenika koji svojim riječima i činima uprisutnjuje samoga Krista i tako sudjeluje u izgradnji njegove zajednice. U našoj crkvenoj javnosti, međutim, nije dovoljno poznato i prihvaćeno da obnovljeno shvaćanje Crkve na Drugom vatikanskom saboru istodobno znači promjenu i nekih tradicionalnih značajki u našem poimanju svećeničkog poslanja. Nova *communio* eklezijologija zahtijeva da se preispitaju dosadašnja težišta u shvaćanju prezbitera i obnašanju njegove službe, te nalaže tijesnu suradnju i suodgovornost s drugim pastoralnim djelatnicima, što opet iziskuje preslaganje uvriježenih odnosa i drukčiju raspodjelu zadaća u vođenju župnih zajednica. Slika se svećenika danas mijenja kao što se je mijenjala i tijekom povijesti. Na to dakako utječu temeljite promjene društvenih, kulturoloških i crkvenih prilika posljednjih desetljeća u kojima naši svećenici obavljaju svoju službu. Sukladno tome, promijenile su se i neke potrebe, a dijelom i očekivanja današnjih vjernika u odnosu na svećenika, pa valja prihvatiti nov način ophođenja i suvremene metode rada u pastoralnom djelovanju. Stoga je neophodan ozbiljan pristup i sustavno proučavanje cjelokupne problematike duhovnih zvanja te čvrsto opredjeljenje biskupa da se na temelju tako sagledanog stanja poduzmu konkretni koraci kako bi se unaprijedili formacija, rad i duhovnost svećenika.

Ono što će od Svećeničke godine ipak kao trag ostati, jest čitav niz vrijednih knjiga poznatih teologa o svećeništvu koje su u tom povodu na hrvatski jezik prevedene ili su ih napisali hrvatski teolozi i pastoralci potaknuti razmišljanjima o svojoj službi. Tu se primjerice na poseban način ističe renomirano djelo Gisberta Greshakea *Biti*

svećenik u ovom vremenu (KS, Zagreb, 2010.). Nadalje, valja podsjetiti na vrijednu knjižicu Hansa Ursa von Balthasara, *Svećenička duhovnost* (KS, Zagreb, 2010.) kao i na neke druge publikacije. Ne spominjući ovdje brojne prigodne članke i osvrte u različitim domaćim časopisima i vjesnicima biskupija, zatim svećenička hodočašća i susrete na kojima se molilo, slavilo i raspravljalo o pitanjima svećenika, posebnu pozornost zaslužuju dva velika znanstvena skupa posvećena temi svećeništva. U Zagrebu je jubilarni pedeseti po redu Teološko-pastoralni tjedan održan pod naslovom "Identitet svećenika danas: očekivanja i pastoralna zbilja". Jedanaest predavača razmotrilo je u svojim izlaganjima s različitih aspekata svećenički identitet i službu svećenika u sadašnjem trenutku. (BS 80 [2010], br. 3, 681-937). Potom je Katolički bogoslovni fakultet u Đakovu također upriličio sličan znanstveni simpozij, na kojemu je devet autora iznijelo svoje radove i razmišljanja o svećeništvu (Diacovensia 18 [2010], br. 2, 267-414). Prebirući te priloge, prisjećam se jednog prikaza novih knjiga o spomenutoj tematici na njemačkom govornom području gdje pisac na kraju zaključuje: "Ne oskudijevamo dobrim i dobronamjernim priložima o svećeničkoj službi. Samo – je li to dovoljno?" (Christ in der Gegenwart, 41/2010., 463). Ta konstatacija i zaključno pitanje zacijelo vrijede i za naše prilike.

Ipak smatram da nam vrijedne knjige i nova razmišljanja mogu i trebaju biti od koristi i nakon završetka Svećeničke godine. Između brojnih naslova o službi svećenika posebno bih izdvojio knjige triju hrvatskom čitateljstvu manje dostupnih pisaca. Ti autori egzemplarno odražavaju ključne smjerove u današnjem teološko-pastoralnom promišljanju svećeničke problematike. Svaki na svoj način sa svojega vidika pruža niz važnih spoznaja i poticaja za bolje sagledavanje službe, lika i života današnjih svećenika. Odnedavno umirovljeni kardinal Paul Josef Cordes, dugogodišnji pročelnik Papinskoga vijeća "Cor unum" koji se inače bavi teologijom i duhovnošću svećenika, objavio je knjigu znakovitog naslova: *Zašto svećenik? Već odavno potrebni odgovori s Benediktom XVI.* ("Warum Priester? Fällige Antworten mit Benedikt XVI., Sankt Ulrich Verlag, 2009.). Cordes dojmljivo razvija svojevrstu teologiju svećeničke službe na tragu glavnih nadahnuća Drugoga vatikanskog sabora i dijeli je u četiri dijela: Biblijski korijeni svećeničke službe i svećenikova upućenost na Krista, Svećenička duhovnost i vezanost uz zajednicu, Lik i službe svećenika od Tridentskoga do Drugoga vatikanskog sabora, Svećenik i iskustvo Boga. Na početku svakoga poglavlja kao idejno usmjerenje stavlja po jedan ulomak iz odgovarajućih tekstova pape Benedikta XVI., čime daje do znanja da se u svojoj teološkoj raspravi i prosudbi različitih tendencija i novijih shvaćanja glede položaja i uloge svećenika u zajednici oslanja na nauk crkvenog učiteljstva. U povodu nekih nejasnoća o odnosu

između hijerarhijskoga i općega svećeništva njegova se argumentacija usredotočuje na to da pokaže kako se zaređeni službenik po sakramentu reda i specifičnosti poslanja bitno razlikuje u svojem djelovanju od ostalih vjernika. Knjiga pruža važnu orijentaciju ne samo s obzirom na temeljna pitanja nego jednako tako i u pogledu duhovnosti i života svećenika u uvjetima današnjega moderniteta.

Poznati austrijski pastoralni teolog Paul. W. Zulehner objavio je knjigu posve druge vrste, znakovita naslova: *Kako ste, gospodine župniče?* (Wie geht 's, Herr Pfarrer? Ergebnis einer Kreuzundquer-Umfrage: Priester wollen Reformen, Styria, Wien, 2010.). Prema izboru bečkoga dnevnog lista *Der Standard* to je djelo tjednima u mjesecu kolovozu bilo uvršteno među deset najčitanijih stručnih knjiga. Religijska redakcija Austrijske televizije u kontekstu nedavnih skandala o zlostavljanjima u Katoličkoj crkvi dala je među župnicima provesti telefonsku anketu na reprezentativnom uzorku. Nakana je bila istražiti kako oni koji na licu mjesta predstavljaju Crkvu u svojem zvanju žive i proživljavaju svagdašnjicu, što ih tišti i opterećuje, kako se suočavaju s problemima, odakle crpe snagu, gdje žele promjene, kako gledaju na budućnost. Sadržaj ankete podijeljen je u četiri tematske cjeline sa sveukupno više od 30 pitanja: Što misle župnici o seksualnom zlostavljanju u Crkvi; Zvanje i život župnika; Župnici u stresu moderniteta; Mladi župnici. Rezultate je obradio teolog P. Zulehner i u knjizi ih predstavio javnosti. Istraživanje između ostalog pokazuje da se tri četvrtine župnika osjeća preopterećenima, četvrtina župnika pati od osamljenosti, većina se njih ipak osjeća iznenađujuće zadovoljnim. U odnosu prema modernoj kulturi župnici se dijele na dva tabora. Oni koji su otvoreni modernitetu smatraju da suvremeni svijet pruža dobre mogućnosti za Evanđelje. Crkva se samo mora – kako je to predložio Koncil – “upustiti” sa svijetom i njemu se otvoriti. Oni koji su skeptični prema modernitetu smatraju da moderna kultura ugrožava Crkvu. Da se Crkva ne bi posvjetovnjačila, mora se prema tom svijetu zatvoriti (str. 77).

Knjižica Karla Rahnera *Svećenik današnjice* (Der Priester von heute, Herder, Freiburg, 2009.) nastala je prije gotovo pola stoljeća, kad je na duhovnim vježbama održao razmatranja o svećeničkoj egzistenciji koja su sada ponovno objavljena i još uvijek su neobično aktualna. Ne radi se o teološkim značajkama svećenika, nego o petnaestak važnih osobina koje današnji čovjek želi prepoznati u osobi svećenika. Utješno je da te nabrojene i visoko postavljene zahtjeve i sam Rahner donekle relativizira kad u uvodu ističe kako u bit svećeničkog zvanja spada da ono od čovjeka više zahtijeva nego što on sâm može dati, kao što i zapovijed ljubavi uvijek prelazi naše snage, jer nikada ne možemo reći da smo je posve ispunili.

Nediljko Ante Ančić